

En endring i norsk energipolitikk behøves

Dagens energipolitikk er blitt drevet frem av kraftprodusentene og Statnett sine interesser og naive politikere påvirket av lobbyister. Systemet er rigget for å gagne kraftprodusentene og Statnett, og det er til ugunst for det norske samfunnet, norske kraftforbrukere og norsk verdiskapning.

Norsk næringsliv skaper store verdier ved å videreforedle elektrisk energi. Dette er helt sentralt for det grønne skiftet og for samfunnet når olje- og gassnæringen etter hvert skal bygges ned. Lokal videreforedling av kraft er betydelig mer lønnsomt for samfunnet enn å kun eksportere råvaren elektrisitet. Tradisjonelle utviklingsland kjennetegnes av råvareeksport. En eksport der man sender landets grunnleggende konkurransefordeler ut av landet.

Norsk industri, og dermed norske arbeidsplasser, har fordeler og ulemper i konkurranse med aktører lokalisert i andre land. Norge er et høykostnadsland som er plassert noe unna de europeiske markedene. Dette er en ulempe. Fordelen som norsk industri har hatt og bør ha, er den norske kraften. Denne fordelene er nå i ferd med å fjernes. Dermed fjernes også fundamentet for vårt verdiskapende næringsliv og en fremtidig velstand i Norge.

Den senere tiden er det blitt etablert en rekke mellomlandsforbindelser med meget høy kapasitet for krafteksport. Disse er blitt drevet frem av dyktige lobbyister hos kraftprodusentene og Statnett. Isolert sett jevner kablene ut prisene mellom Sør-Norge, det kontinentale Nord-Europa og Storbritannia. I praksis økes kraftprisene i det lille norske markedet. Dette er en grunnleggende økonomisk mekanisme. Fordi Norge har mye regulerbar vannkraft, virker enda en mekanisme. Sør-norske vannkraftprodusenter sparer på vann for senere krafteksport i timene der kraftprisene i våre naboland er lave. Derfor forblir kraftprisene i Sør-Norge ofte høye i timer der kraftprisene er lave i våre naboland. Kraftprodusentene sitter igjen med stor gevinst, mens det norske samfunnet som helhet taper.

Om ikke dette er nok, så er det relativt ironisk at kraftnettet som er etablert for å muliggjøre krafteksporten, og energitapet som oppstår i kraftnettet på grunn av krafteksporten, i all hovedsak betales av norske kraftforbrukere. Systemet er rigget slik at kraftprodusentene nesten ikke betaler noe for bruken av kraftnettet. De subsidieres av norske kraftforbrukere.

Norge har i dag et mål om å elektrifisere norsk sokkel. Dette er grønnvasking uten miljøgevinster. Produksjonen av olje og gass, og dermed de totale utslippene, forblir uforandret. Elektrifiseringen gir imidlertid høyere norske kraftpriser. Gjennom elektrifiseringen av norsk sokkel og den elektrifiserte produksjonen av fossil energi, utkonkurreres eksisterende og ny norsk grønn fastlandsindustri. Det er vår felles fremtid som utkonkurreres.

Norge har i tillegg en naiv politikk der man gjennom en redusert elavgift subsidierer energikrevende datasenter som knapt bidrar med arbeidsplasser og verdiskapning. Ekstra tragisk er det at energi- og ressursløsende kryptovaluta-datasenter subsidieres. Dette er så langt fra rasjonelt og bærekraftig som det går an å komme.

Hva fører dagens energipolitikk til?

- Høye inntekter og store overskudd for sør-norske kraftprodusenter.
- Høye flaskehalsinntekter for Statnett og andre eiere av eksportkabler.
- Høye kostnader for fastlandsindustrien, næringslivet og vanlige kraftforbrukere i Sør-Norge.

- At energifattigdommen i Sør-Norge øker.
- At fastlandsindustri og næringsliv i Sør-Norge ikke får vokse og videreutvikle seg i møtet med det grønne skiftet.
- At fastlandsindustri og næringsliv i Sør Norge må begrense virksomheten og legge ned.
- At ny verdiskapende, fremtidsrettet og grønn fastlandsindustri ikke etableres i Sør-Norge.
- At forsyningssikkerheten i Sør-Norge reduseres. Samfunnet blir sårbart når vannkraftprodusenter tømmer magasinene så mye som mulig fordi de vil eksportere. Kraftbransjen har brukt forsyningssikkerhet som argument for eksportkablene. Dette er en hersketeknikk som det er krevende å imøtegå for andre aktører. Ingen av de nye kablene har økt forsyningssikkerheten. De har derimot redusert norsk energisikkerhet.
- At presset overfor nye naturødeleggende kraftutbygginger på fastlandet øker. Nye kraftverk vil imidlertid ikke gjøre noe med kraftprisen fordi det er for stor kapasitet på eksportkablene mot det kontinentale Nord-Europa og Storbritannia.

= tap for Norge (men store gevinster til enkeltaktører innenfor kraftsektoren).

Det har vært gjort samfunnsøkonomiske analyser for de nye mellomlandsforbindelsene. Disse har en uakseptabel dårlig kvalitet og kan ikke brukes til noe som helst. Man har i stor grad sett bort fra prisendringene som skjer når dyre store europeiske markeder og et billig lite norsk marked kobles sammen, effekten av at norske vannkraftprodusenter sparer på vann for senere krafteksport når prisene er lave (skaper en høy pris i Sør-Norge sammenlignet med nabolandene), uakseptable fordelingsvirkninger mellom kraftprodusenter og forbrukere (industri, næringsliv og vanlige forbrukere), tapt verdiskapning som høye kraftpriser gir gjennom nedleggelse av industri og næringsliv i Norge, tapt verdiskapning som høye kraftpriser gir gjennom manglende industriutvikling, næringsutvikling og manglende industrietablering i Norge, at krafteksport og høye kraftpriser hindrer det grønne skiftet i Norge, osv.

Hva må gjøres?

- Flere av dagens eksportkabler til Europa må fjernes. De er etablert på feil premisser. Konesjonene på kablene til Storbritannia (North Sea Link) og Tyskland (NordLink) kan / endres eller trekkes tilbake slik at kablene må fjernes. Skagerak 1 og 2 kablene er gått ut på dato (fra 1977), og de kan fjernes uten at de erstattes med nye.
- Elektrifiseringen og grønnvaskingen av norsk sokkel må stanses. Elektrifiserte olje- og gassinstallasjoner må frakobles kraftnettet, og det må etableres lokale generatorer. Videre bruk av elektrisk kraft fra kraftnettet må kun tillates i tilfeller der eiere av olje- og gassinstallasjoner etablerer tilstrekkelig med nærtliggende havvindkraft.
- Subsidier av datasenter gjennom redusert elavgift må fjernes. Man må bygge opp hindringer mot kryptovaluta-datasenter .
- Norge må satse på energieffektivisering, og kraftnettet må forsterkes.
- Man må ikke etablere nye mellomlandsforbindelser. Det som mange lobbyister i nytale benevner som «hybridkabler», er helt vanlige mellomlandsforbindelser.

To tilleggskommentarer:

- Norge har i liten grad etablert overføringskapasitet mellom Nord- og Sør-Norge (eksportkabler er mer spennende for Statnett), men den konsekvens at mye av kraftoverføringen mellom Nord- og Sør-Norge går gjennom Sverige. Dette betyr at Sverige sitter igjen med store flaskehalsinntekter for norsk kraftoverføring. Dette er dårlig økonomi.
- Innenfor norsk energipolitikk finnes det en stor vilje til å tvinge norske kraftforbrukere og skattebetalere til å subsidiere kraftproduksjon som eksporteres, samt infrastrukturen som er nødvendig for dette. Tvangssubsidieringen av kraftprodusenter må stanses.

Jan Hansen